

Supermakten behöver inte kärnvapen - utrikeskommentar för CITY 050523

Spridning av massförstörelsevapen ses som vår tids största säkerhetspolitiska hot. Det uttalade syftet med USA:s och Storbritanniens angrepp på Saddam Husseins Irak var att hindra spridning av massförstörelsevapen. Irans och Nordkoreas sannolika planer att skaffa sig kärnvapen är den internationella diplomatins värsta huvudvärk just nu.

Folkrättsliga avtal om vapenbegränsning och nedrustning står däremot inte högt i kurs. Den nuvarande Bushregeringen i USA, vill hålla FN och det formella internationella förhandlingsmaskineriet på avstånd. Några stora folkliga manifestationer mot kärnvapen ser vi inte heller när kalla kriget och terrorbalansens undergångshot tillhör historien. Ändå handlar ett av de mest framgångsrika avtalen om rustningsbegränsning från kalla krigets år just om icke-spridning av kärnvapen.

Avtalet från 1970 bygger på en byteshandel i stor skala. De fem ursprungliga kärnvapenstaterna - tillika de permanenta medlemmarna av FN:s säkerhetsråd - får behålla sin kärnvapenförmåga medan övriga undertecknare bara får utveckla kärnkraft för fredligt bruk. Kärnvapenmakterna lovar i gengäld att börja nedrusta i slutligt syfte att helt avskaffa kärnvapen. Under 35 år har denna köpslagen hyggligt fungerat. Några få stater har visserligen utvecklat kärnvapen - Israel, Indien, Pakistan och tidigare Sydafrika. Men de har å andra sidan heller aldrig undertecknat avtalet. En stat, Nordkorea i fjol, har öppet frånträtt avtalet för att ha frihet att utveckla vapen. Däremot har det inte blivit mycket av kärnvapenmakternas nedrustning. Visserligen fick vi både under kalla kriget och senare på 1990-talet ett antal rustningsbegränsningsavtal. Men kärnvapenstaternas förmåga att förgöra allt liv på jorden flera gånger om har bestått. De allra senaste åren har också alla kärnvapenstater talat om sitt behov att modernisera eller utveckla helt nya kärnvapen.

"Orättvisorna" i avtalet mellan dem som har och dem som avstår från möjligheten att skaffa sig kärnvapen har med åren skärpts. Den stora nya utmaningen för avtalet är att terrogrupper numera strävar efter kärnvapen, inte i första hand stater. Den översynskonferens för icke-spridningsavtalet som pågår i New York nu i maj uppfattas som avgörande för om avtalet ska kunna bibehållas och utvecklas för att möta de nya hoten.

Det finns en förbryllande brist på logik i den politik som kärnvapenstaterna, främst USA, driver när de vill fortsätta utveckla kärnvapen. Vapen för avskräckning är värdelösa att använda för den som med militär makt vill åstadkomma förändringar, vilket exempelvis den hökaktige Ronald Reagan var mycket klar över på 1980-talet. Små stater och självmordsbombare som valt bort fortsatt liv kan däremot lockas att använda kärnladdningar.

Ingen kan i dag utmana USA militärt. Om USA:s strävan är att uppehålla världsherravälde, kan man göra det med konventionella vapen. Den svagare kan bara utmana USA med kärnvapen. Därför borde USA av snävt egenintresse gå i spetsen för kärnvapenedrustning.

ANDERS MELLBOURN